

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мийрям Неджиб Салим-Ахмед
преподавател в ШУ „Епископ Константин Преславски”
на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“
по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология
(Съвременен турски език)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 92 от 18.11.2022 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Общо езикознание и история на българския език“ към Филологически факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р Харун Харун Бекир от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-21-53 от 16.01.2023 г. и заповед № РД-21- 446 от 28.02.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен турски език), обявен за нуждите на катедра „Общо езикознание и история на българския език“ към Филологически факултет. Избрана съм за рецензент по процедурата на първото заседание на научното жури.

В конкурса за „доцент“, като единствен кандидат е подал документи гл. ас. д-р Харун Харун Бекир от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Представеният от кандидата комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

Молба за допускане до участие в конкурса

Професионална автобиография

Копие на диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“

Копие за образователна и научна степен „доктор“

Списък на научните трудове представени при придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Списък на научните трудове и публикациите

Публикациите

Списък на цитиранията

Справка с минималните национални изисквания

Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи

Удостоверение за трудов стаж

Справка за допълнителните показатели по чл. 57а, ал. 2 от ППЗРАСБ

Справка за научноизследователска работа

Служебна бележка за участие в научноизследователски проекти

Съгласно приложената справка за покриване на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ и справката от НАЦИД, потвърждавам, че д-р Харун Бекир отговаря по всички показатели на минималните национални изисквания.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Харун Бекир завършва СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Тюркология“ с професионална квалификация *тюрколог, учител по турски език и литература* преводаческа специализация през 1998 г. След дипломирането си започва работа като хоноруван асистент по Съвременен турски език във филиал „Любен Каравелов“ на Пловдивския университет в гр. Кърджали, където преподава Фонетика, Морфология, Синтаксис на съвременния турски език, Практически турски език в специалността „Български език и турски език“. След успешно спечелен конкурс през 2012 г. Харун Бекир е назначен за асистент по Съвременен турски език в ПУ „Паисий Хилендарски“. През 2015 г. защитава дисертационен труд на тема „Турският език и култура в България в светлината на българското законодателство – трудови и съвременни състояние“.

Професионалната и преподавателската му активност са тясно свързани с изследователските му интереси, които като цяло се вписват в областта на съвременната турска лингвистика и културология.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

След придобиване на научната и образователна степен „доктор“ през 2015 г. гл. ас. д-р Харун Бекир води теоретични курсове по *Методика на обучението по турски език*, лекции и семинарни занятия по *Лексикология, Фонетика, Морфология на съвременния турски език*, както и лекции по *Турска литература* на студенти от специалностите Български език и турски език, Приложна лингвистика (английски език и турски език), Лингвистика с бизнес администрация (английски език и турски език). В същите специалности д-р Бекир преподава и практическия курс по турски език. Важно е да се отбележи, че всички дисциплини се преподават

дават на турски език по учебно съдържание и учебни програми на нови курсове, разработени от преподавателя.

По отношение на преподавателския и професионален опит на Х. Бекир, без съмнение е необходимо да се подчертае преподавателската му дейност, ръководството на дипломанти, както и административните му задължения в университета. Д-р Бекир има осем научни ръководства на успешно защитени дипломни работи. Член е на комисия по научна работа и проекти и на комисия по международно сътрудничество към Филологическия факултет.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Гл. ас. д-р Харун Бекир участва в настоящия конкурс с трудове, публикувани след придобиване на образователната и научна степен „доктор“ през 2015 г. В списъка на трудовете за участие в конкурса и за рецензиране са включени общо 30 научни труда, 1 монография, 1 публикувана книга, на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, 22 статии, 5 студии, 1 участие в колективно съставителство на четириезичен речник. Научните трудове на кандидата са написани на български и турски език. Всички разработки на д-р Харун Бекир са логично структурирани, с аргументирано представени теми и въпроси. Кандидатът има 8 участия в международни, национални и университетски културни, лингвистични и образователни проекти.

Активното участие на д-р Бекир в научния живот се изразява не само с публикации, с доклади в множество национални и научни форуми (23), а и в организацията и научните комитети на самите тях. Висока оценка изисква експертната дейност на д-р Х. Бекир като член на редколегии на 5 реферирани научни списания в чужбина.

В обхвата на научните интереси на кандидата са *лексикологията и граматиката на съвременния турски език, диалектологията и лингвокултурологията*. В рамките на тези предметни сфери д-р Бекир представя немалко изследвания, в които показва сериозна теоретична подготовка и лингвистичен усет. Водеща роля в списъка с представените публикации има монографичното изследване „Лексикално-семантичните двойки в турския език“, което кандидатът депозира като хабилитационен труд по обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“. Трудът е представен в обем от 205 страници, с увод, четири глави, заключение, библиография и речник. Монографичният труд е посветен на *лексикално-семантичните двойки* в турския език и е резултат от дългогодишните проучвания на Харун Бекир в тази област. Трудът се характеризира със стройна композиция, задълбочена езикова компетентност по турски език и научна осведоменост по проблемите в изследваната област. Вижда се, че изследователят добре познава състоянието на проблема и

съществуващата литература по този въпрос. Използван е адекватен научен стил, употребена е подходяща и добре дефинирана терминология.

Лексикално-семантични двойки са широко застъпени в турския, както в съвременния език, така и във всички негови исторически периоди. Дублирането, редупликациите като езиково явление се срещат още в най-ранните писмени паметници на турски език. По своята структура, семантика и синтактични особености тези езикови единици представляват една от най-важните особености на турския език и тюркските езици като цяло. Още в началото д-р Х. Бекир обръща внимание на термините за назоваване на структурно-семантични единства, включващи две графични думи с цялостна семантика, което би било полезно за бъдещи проучвания в тази област. Авторът представя дефиниции от различни речници на лингвистичните термини, граматика на турския език и отделни изследвания по темата.

Отделните глави на научната разработка съдържат детайлно представяне на същността, състава и структурата на разглежданите езикови единици, образувани чрез дублиране, като всяко теоретично изложение е наситено с много примери, коректно преведени на български език. Подходът на автора при определяне и анализиране на типологията на значенията на въпросните единици, му позволява да изгради модел с основни критерии: граматични, номинативни, комуникативни, а така също и лексикалните, синтактичните, словообразователните и фразеологично обусловени.

В първа глава са представени видовете *лексикално-семантичните двойки*, според съставните им компоненти и принадлежността им към определена част на речта. Установява се, че в турския език те могат да се образуват от различни видове лексеми, но най-продуктивни са мотивираните от съществителни, прилагателни, наречия, глаголи, вербоиди и по-рядко от местоимения и числителни имена. Втора глава, озаглавена като „Типология на лексикално-семантичните двойки в зависимост от съставните им конституенти“ представя основните проблеми на типологията на *лексикално-семантичните двойки* в зависимост от съставните им елементи с оглед на извеждането на система от признаци, маркери и критерии за тяхното разпознаване, описание и типологизиране. Тук на фокус е редупликацията, като най-ярък структурен признак на *лексикално-семантичните двойки*, видовете според произхода на съставните им компоненти, както и структурно-позиционната им организация. Заслужава внимание и висока оценка представянето на семантичните характеристики на лексикално-семантичните двойки в турския език по определени критерии. В трета глава на изследването се разглеждат *лексикално-семантичните двойки*, образувани от оноματοпеични думи и се разглеждат основните проблеми на структурата, семантиката и функционалните

характеристики на *ономатопеичната лексика* в турския език. В четвърта глава на разработката авторът прави обобщение на семантичните особености на *лексикално-семантичните двойки*. Отчитането на спецификите на лексикално-семантичните двойки с оглед на утвърдените семантични характеристики е сериозен принос както в теоретичен, така и в приложен план. Заключение е изчерпателно и обобщава всички основни изводи на изследването. Изследването е представително и с приложения „Речник“ на лексикално-семантични двойки, който допринася за представянето и актуализирането на тези езикови единици, предавайки значението им на български език.

Богатият специализиран библиографски списък, състоящ се от над 100 заглавия допълнително убеждава в научната стойност на труда и усвещеността на автора по проблематиката.

Монографичният труд представлява интерес както за научната общност, чийто интерес ще привлечат анализът и изчерпателната информация по отделните аспекти на въпросните езикови единици, така и за широката публика, която може да се запознае с цялостната разработка и примерите, прецизно представени на български език.

Представеният хабилитационен труд напълно отговаря на жанровите особености на научна разработка с безспорни приноси и значимост в обогатяването и генерализирането на съществуващите изследвания и знания в различните аспекти на турската лингвистика. Монографията е първото цялостно изследване по темата, което запълва една празнина в турската лингвистика и заема важно място сред туркологичните изследвания в България. Наред със своите съществени научни приноси изследването има и приложна стойност в сферата на преподаването или при разработването на други публикации, както и при съпоставителни изследвания. Приносните моменти по разработената тема могат да бъдат открити и в част от представените статии, в които д-р Бекир се спира на отделни аспекти от проблемната област (срв. № 7, 10, 13, 19 от списъка с публикации).

Сред публикациите, с които гл. ас. д-р Харун Бекир участва в конкурса заслужават внимание статиите, разглеждащи проблеми на лексикологията и граматиката на съвременния турски език (статии III 1, 8, 9, 11, 12, 21, 29). Със сериозен подход и прецизност на анализа се отличават и изследванията върху турските диалекти и говори, разработките с цялостно представяне на фонетичните особености на кърджалийския турски диалект в България (статии II 4, III 2, 3, 14, 16, 20), както и първото теренно проучване за традициите, обичаите и народните вярвания на турската общност в района на град Гоце Делчев (Неврокоп). Направените

интересни и задълбочени проучвания безспорно подчертават приносите и достойнствата на научната му продукция и в тази област на турската лингвистика.

В научните разработки на Х. Бекир лингвистичната проблематика се преплита със спецификата на езиковата ситуация на турската общност в България. В част от публикациите се засяга изучаването и преподаването на турския език в училище. Авторът се спира върху езиковите политики спрямо турския като майчин език в България в контекста на теориите за езиковата политика и подходите при езиковото планиране. Разглеждат въпроси, свързани със състоянието и тенденциите в развитието на езиковата политика в българската образователна система (II 1, 2, 3, III 4, 5, 6, 17, 18).

За приносния характер и за научната влиятелност на публикациите на д-р Харун Бекир е показателен броят забелязани цитирания, които до момента са 22. Трудовете му са цитирани в изследвания на български и чужди автори, в рецензирани и реферирани научни издания.

Цялостният преглед на публикациите характеризира Харун Бекир като изследовател със значителни постижения в областта на съвременната българска туркологията и тюркологичната лингвистика като цяло. Спазени са количествените показатели на критериите за заемане на академичната длъжност „доцент“. Справката за изпълнение на минималните национални изисквания показва, че д-р Харун Бекир има 692 точки, с което надхвърля необходимия минимум от 400 точки.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Научните разработки на д-р Бекир са изготвени с подходяща за целта на изследването методика. Трудовете представляват ново откритие в съответните области на познанието и имат теоретични и практико-приложни приноси.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам забележки по научните трудове и документацията на д-р Х. Бекир. Оценявайки високо научноизследователска и преподавателска му дейност, препоръчвам и пожелавам да продължи задълбочено да работи и разширява областите на своите научни интереси.

6. Лични впечатления

Всичко до тук ми дава основание да обобщя, че научната продукция на д-р Харун Бекир свидетелства за много добра подготовка по научната специалност. Нямам забележки по хода на разглеждане на публикациите, не съм забелязала допуснати съществени пропуски и несъвършенства. Личните ми впечатления за колегата Харун Бекир са много добри. От няколко години имам удоволствието да работя с Харун Бекир в една катедра. Той е отговорен в своята

работа, отличен преподавател, обичан от студентите си и уважаван от колегите си, изцяло отдаден на преподаването на турския език в България. От представените документи се вижда, че кандидатът е доказал вече своите възможности за работа в екип.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Харун Харун Бекир **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът за конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа в туркологичните и лингвистичните специалности. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Харун Бекир е несъмнена.

Постигнатите от гл. ас. д-р Харун Бекир резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избора на гл. ас. д-р Харун Харун Бекир на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен турски език)

14.03.2023 г.

Рецензент:

(доц. д-р Мийрям Салим-Ахмед)